

KÚRIA

Bfv.III.750/2015/7.szám

A Kúria Budapesten, a 2016. január 13. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

Az emberölés büntette és más bűncselekmény miatt B. J. és társai ellen folyamatban volt büntetőügyben B. J. II. rendű terhelt védőjének felülvizsgálati indítványát elbírálv a Pécsi Törvényszék 10.B.57/2010/305. számú, illetőleg a Pécsi Ítéltábla Bf.II.197/2012/17. számú ítéletét a II. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartja.

E végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben az indítvány előterjesztője, vagy azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Pécsi Törvényszék a 2012. március 2-án kelt 10.B.57/2010/305. számú ítéletével a II. rendű terheltet bűnösnek mondta ki emberölés büntetében [1978. évi IV. törvény - a továbbiakban: korábbi Btk. - 166. § (1) bekezdés, valamint (2) bekezdés a), f) és i) pont]. Ezért öt életfogytig tartó fegyházbüntetésre és 10 évi közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy a terhelt a fegyházbüntetésből legkorábban 30 év kitöltését követően bocsátható feltételes szabadságra.

A II. rendű terhelt vonatkozásában a terhelt és védőjének fellebbezései alapján eljárva a Pécsi Ítéltábla a 2012. október 11-én kihirdetett és ugyanaznap jogerős Bf.II.197/2012/17. számú

határozatával az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

A jogerős ügydöntő határozat tényállásának lényege a II. rendű terheltet érintően a következő:

Az I. rendű és a II. rendű terhelt testvérek.

B. S. III. rendű terhelt közel 10 éve ismerte meg a II. rendű terheltet, amikor ugyanazon büntetés-végrehajtási intézetben töltötték a büntetésüket.

O. Zs. IV. rendű terhelt a III. rendű terhelt egyik élettársa.

Az I. rendű terhelt és családja néhai P. Z. és élettársa, P. M. közelében, velük egy utcában élt. A két család között évekkel ezelőtt megromlott a viszony. Ez részben P. Z.-nek és családjának a magatartására, az I. rendű terhelt és családja által elfogadhatatlannak ítélt életvezetésére vezethető vissza. E terhelt többször szóvá tette hangoskodásukat, valamint azt, hogy kutyáikat az utcára kiengedték, gyerekei között gyakran riadalmat okozva. Az említettek miatt kialakult indulatát pedig növelte, hogy P. Z. a törvényesség határain mozgó, néha azon túllépő tevékenységéből időnként jelentős jövedelmekre tett szert, nem ritkán nagy értékű gépkocsikkal járt.

Az I. rendű terhelt a P. család tagjainak társadalmi együttélés szabályait sértő viselkedése miatt több alkalommal kért segítséget a rendőrségtől, amely azonban nem vezetett eredményre. Ezért 2008. év nyarára az I. rendű terhelt családja és a P. család között, némely gyerekeikre is kiterjedően haragos viszony alakult ki.

E feszült, állandó konfliktussal terhelt kapcsolat miatt az I. rendű terhelt elhatározta, hogy véget vet a problémának, megakadályozandó azt, hogy a továbbiakban akár a gyermekeit, akár más hozzátartozóit inzultusok ériék. Elsősorban néhai P. Z. megleckéztetésére készült, amelynek érdekében a II. rendű terhelttől olyan személy felkutatását kérte, aki ezt a feladatot végre tudja hajtani. A II. rendű terheltnek ekkor jutott eszébe korábbi ismerőse, a III. rendű terhelt (B., más néven S.), akit alkalmasnak ítélt erre.

2008. október elején az I. rendű és a II. rendű terheltek felkeresték a III. rendű terheltet A.-ban, az akkor még I. rendű terhelt tulajdonában volt személygépkocsival. Ez alkalommal vázolták az I. rendű terhelt és családja, valamint a P. család közötti feszültség okát, lényegét, illetőleg a konfliktusok megoldására kerestek, kértek javaslatot. Szóba került az is, hogy ennek egyik módja egy kézigránáttal történő „megleckéztetés” is lehetne. A kézigránát használatára a III. rendű terhelt tett

javaslatot, majd a testvérpár kérésére vállalta annak beszerzését is. A B. testvérek arra kérték a III. rendű terheltet, hogy beszerzését követően hajtsa is végre a feladatot.

Azért, hogy e kérdésben B. S. dönteni tudjon, az I. rendű, a II. rendű, a III. rendű terheltek P.-re autóztak azzal a céllal, hogy megmutassák B. S.-nek a robbantás helyszínét, a végrehajtás körülményeinek kidolgozását segítő.

P.-n megmutatták B. S.-nek néhai P. Z. házát, melyet B. S. telefonjával le is fényképezett.

A helyszín feltérképezését követően a III. rendű terhelte időt kért arra, hogy döntsön abban a kérdésben, hogy a feladatot elvállalja-e. Nem sokkal később azonban nemleges választ adott, egyértelműen elhárította magától e kérést, közölve azt: nem vállalja, hogy kézigránát dobjon be a házba.

Annak ellenére, hogy a III. rendű terhelte a végrehajtástól elzárkózott, elvállalta, hogy kézigránát biztosít a B. testvéreknek. Ezért felvette a kapcsolatot Gy. L. nevű ismerőseivel, aki ekkor előzetes letartóztatása okán büntetés-végrehajtási intézetben tartózkodott. Kérésének teljesítését vállalta, ezért testvérét, Gy. J.-t kérte meg, hogy ebben legyen a III. rendű terhelte segítségére. Gy. J. pontosabban meg nem határozható napon, de bizonyosan 2008. október 8. napját követően elkíserte a III. rendű terhelte. A beszerzett kézigránátokat rejtő dobozt lakásuk mellett, a kertben rejtette el O. Zs. IV. rendű terhelte segítségével, majd ismét felvette a kapcsolatot B. J.-vel, akit a két kézigránát beszerzéséről tájékoztatott. 2008. november 13-án este 3/4 8 körüli időpontban az A.-ban tartózkodó III. rendű terhelte a II. rendű terhelte személyesen felkereste. Utóbbi a megbeszélés közben - 19.42 órakor - telefonon tartotta a kapcsolatot testvérével, az I. rendű terhelttel, beszámolva a III. rendű terhelttel folytatott tárgyalásról.

A III. rendű terhelte O. Zs.-nek beszámolt arról, hogy a II. rendű és az I. rendű terheltek mihez kérték a segítségét, továbbá arról is, hogy a kézigránát honnan és milyen okból szerezte be. Így a IV. rendű terhelte tudott arról, hogy az I. rendű, a II. rendű és a III. rendű terheltek miként készítik elő a bűncselekményt.

2008. november 18-án a késő délutáni-esti órákban a II. rendű terhelte édesapja és saját névnapját megünnepeleendő családi összejövetelen vett részt K.-n, édesapja lakásában.

20 óra 33 perckor azonban telefonon felhívta a III. rendű terhelte közölvén, hogy hamarosan indul a gránátért, amit legkésőbb 21.30-kor meg is tett. Megegyezésüknek megfelelően, 22 óra és 22.45 óra

közötti időpontban A.-ban, ahova a tulajdonában lévő gépkocsival ment, a III. rendű terhelt 1 db jugoszláv gyártmányú, M52-es típusú kézigránát adott át B. J.-nek.

A kézigránát átvételét követően a II. rendű terhelt P.-re indult.

A II. rendű terhelt 23 óra 45 perc körüli időpontban érkezett a sértettek házához. A két szobából, konyhából és fürdőszobából álló épületnek az utcával párhuzamos homlokzatán két ablak található; mindkettő háromszögletű, egy dupla szárnyú és egy önállóan nyitható, egyszárnyú részből állt. Az ablakok dupla szárnyú részét fehér színű, leengedett állapotban lévő műanyag redőny fedte, míg a szimpla szárnyak fedetlenek voltak. Szemből nézve a bal oldali ablak mögött a kisebb szobában sötét volt, míg a jobb oldali ablak mögötti nagyobb (háló) szobát a működő televízió megvilágította. Miután az egyrétegű üvegből álló ablakszárny előtt a függöny sem volt elhúzva, a hálósoba helyiségbe a kerítésen kívülről - melynek nagykapuja egyébként nyitott állapotban volt - be lehetett látni, még a szinte összefüggő falat alkotó tuják takarásából is.

A II. rendű terhelt - testvérének, az I. rendű terheltnek a kérését teljesítve a kézigránát kibiztosította és azt legfeljebb 3 méteres távolságból, a kerítésen kívülről, a tuják között állva, avagy a kerítésen belülről a fentebb említett fedetlen ablakszárnyon keresztül, annak üvegét betörve a nagyszobába dobta. A robbanást követően a II. rendű terhelt a helyszínről elmenekült.

A kézigránát a franciaágyon fekvő néhai P. Z. és élettársa, néhai P. M. között esett az ágyra, ahol szinte azonnal, 23.50 perc körüli időpontban felrobbant. P. Z. és élettársa, P. M. a kézigránát felrobbanása következtében nyomban életüket veszítették.

P. Z. halálának közvetlen oka az agyállomány súlyos, élettel össze nem egyeztethető mértékű roncsolódása volt, mely a koponya- és koponyaalapi csontok töréséhez társult. A halál bekövetkezésében rész-oki szereppel bírt a sértett által elszenvedett valamennyi sérülés együttes következményeként kialakuló shock is. Az élettel össze nem egyeztethető sérülések közvetlen, kizárólagos és egyenes következménye volt P. Z. igen rövid időn belül bekövetkezett halála. Életét a legkorábban érkező orvosi segítséggel sem lehetett volna megmenteni.

P. M. H. halálát a nyaki gerinc, a gerincvelő, a jobb nagyagyfélteke, a jobb főhörgő és tüdőállomány zúzódása, a koponya és a koponyaalap többszörös darabos törése, valamint a kétoldali sorozat-bordatörés következményeként beállott ún. soksérüléses (polytraumás) shock okozta.

A szobában a sértett szülőkkel együtt tartózkodott még három

gyermekük is: a 2002. július 3. napján született P. Z., a 2003. június 28-án született P. Z. és a 2005. április 12. napján született P. V. M. A három gyermek a franciaágy és az ablak között, azonban annak szintje alatt elhelyezkedő alacsony ágyon, és matracon betakarózva feküdt. A robbanás következtében azonban egyikük sem sérült meg, mert édesanyjuk teste felfogta a szétrobbanó repeszszilánkok egy részét. A sérülést okozó fémdarabok amiatt sem érték el őket, mert a szülői ágy szintjénél, így a robbanás nullpontjánál alacsonyabban feküdtek.

A gyermekek a robbanás hanghatásától eredő halláskárosodást sem szenvedtek el.

A házban tartózkodott még P. M., aki P. Z. korábbi kapcsolatából 1995. november 28-án született gyermeke volt. Ő azonban a ház egy másik, előzőtől fallal elválasztott, nappali szobának használt helyiségében aludt.

A terheltek közül az I. rendű terhelt tisztában volt azzal, hogy a sértetti család az esti órákban rendszeresen otthon tartózkodik, és közös hálósobát használnak a gyermekeikkel. A II. rendű terhelt pedig látta is ezt. A III. rendű terhelt viszont a kézigránát átadásakor nem tudott arról, hogy P. Z. és élettársa egy légtérben fognak tartózkodni a gyermekeikkel. Valamennyien tisztában voltak azonban azzal, hogy a robbanás a közelében tartózkodó emberek életének kioltásával jár.

A jogerős ügydöntő határozat ellen a II. rendű terhelt védője a Be. 416. § (1) bekezdés a), b) és c) pontjára hivatkozással terjesztett elő felülvizsgálati indítványt. Ebben a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és elsődlegesen az eljárás megszüntetését, másodlagosan az elsőfokú bíróság új eljárás folytatására való utasítását indítványozta.

Indokai szerint az eljárás alapjául szolgáló vádirat nem felel meg a törvényes vádnak a Be. 2. §-ában, a 14/2002. AB határozatban és az 1/2007. BK véleményben foglalt követelményeinek; nem tartalmazza ugyanis pontosan körülírva a vádhatóság által a terhelt terhére rótt cselekményt.

A védői álláspont szerint ezzel sérült a vád személyi meghatározottsága is, hiszen a Be. 2. § (2) bekezdése a terhelt személyének egyértelmű, a vádiratban való megnevezését, illetve feltüntetését írja elő. Nyilvánvaló, hogy egyszerre két személy sem a kézigránát kibiztosítását, sem annak eldobását nem hajthatta végre.

A védő kifejtette: a vádiratban leírt társtettesi elkövetési mód az általános élettapasztalatok szerint nem történhetett meg; a

kézigránát alakja és méretei alapján kizárt, hogy azzal ketten, közösen kövessenek el társtettesként ölési cselekményt. Ugyanakkor az első- és a másodfokú ítéletben megállapított, javított történeti tényállások sem társtettesi elkövetési magatartást rögzítenek a II. és IV. rendű terheltek terhére. Az ügyészség által az eljárás során végig fenntartott vádirati - és az elsőfokú ítéleti - tényállás szerint nem volt eldönthető, hogy e két terhelt közül melyikük követte el a bűncselekményt, így egyik terhelt terhére sem rögzített olyan, pontosan körülírt magatartást, ami külön-külön a tettesi alakzat megállapítására alkalmas lehetett volna.

Az indítvány szerint a jogerős ítélet sérti a tett-azonosság követelményét; a IV. rendű terhelt felmentése nem teremti meg az alapot a II. rendű terhelt tettesként való elmarasztalására, a vádirat hibáját visszamenőlegesen nem orvosolja.

A Be. 416. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt felülvizsgálati ok kapcsán a védő arra hivatkozott, hogy az eljáró bíróságok a bizonyítékokat rosszul csoportosítva, logikailag kifogásolható módon értékelték, egyes bizonyítékokat (így K. M. szakvéleményét és a személyes meghallgatásán előadottakat) pedig indokolás nélkül mellőztek a tényállás megállapítása során, emiatt az megalapozatlan.

Az indítvány sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság a szaktanácsadói véleményt is bizonyítékként értékelte a II. rendű terhelt terhére, ezzel szemben figyelmen kívül hagyta a pszichológus szakértő előadását a terhelt személyiségére nézve, ami kizárta tette volna az előre kiterveltség minősítő körülményének megállapítását is.

Ez ellen szól - a védő álláspontja szerint - az is, hogy az eljárás kizárólag az I. rendű terhelt és P. Z. sértett között tárt fel valamiféle rossz viszonyt, arra azonban adat sem merült fel, hogy ez a kiskorú sértettekre is kiterjedt volna. Az I. rendű terhelt az ítéleti ténymegállapítással szemben nem gyakorolt rábíró hatást a II. rendű terheltekre; ekként érthetetlen maga az elkövetés, illetve az elkövetéshez vezető tudatfolyamat is.

A felnőttkorú sértettek tekintetében legfeljebb eshetőleges szándék, a kiskorú sértettek vonatkozásában viszont az indíték teljes hiánya állapítható meg; azonban az előre kiterveltség megállapítását már a szándék eshetőleges volta is kizárja.

Az indítvány szerint törvénysértő az emberölés büntettének a korábbi Btk. 166. § (2) bekezdés i) pontja szerinti minősítő körülményének a megállapítása is. Sem az I. rendű, sem a II. rendű terhelt nem lehetett ugyanis tisztában a P. gyerekek alvási szokásaival és az napi elhelyezkedésükkel; így nem is tájékoztathatták arról egymást. Az elsőfokú ítélet 11. oldalának

hatodik bekezdésében foglalt megállapítást - miszerint az I. rendű terhelt ismerte a gyermekek alvási szokásait, a II. rendű terhelt pedig látta is aznap - maga a másodfokú bíróság is megalapozatlannak tartotta.

Mindezek pedig a Be. 416. § (1) bekezdés b) pontján keresztül szolgálnak felülvizsgálat alapjául, mert - a védő álláspontja szerint - a két vitatott minősítő körülmény törvénysértő megállapítása folytán szabott ki a bíróság jogerős ítéletében a terhelttel szemben törvénysértően súlyos büntetést.

A védő indítványában - védence kifejezett kívánságára - kitért a terhelt rossz egészségi állapotára, mely a nem sokkal a vádbeli időpontot megelőzően sérelmére elkövetett bűncselekményből eredt. Álláspontja szerint a terhelt sérült retinája nem tette volna lehetővé az éjszakai vezetést és az öléshez szükséges egyéb ténykedések elvégzését. Így a bíróságok a Be. 373. § (1) bekezdés III. pont a) alpontjában foglalt eljárási szabálysértést valósították meg a terhelt bűnösségének e körülmény értékelése nélküli megállapításával.

A Legfőbb Ügyészség a BF.940/2015. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt mindhárom, a Be. 416. § (1) bekezdés a), b) és c) pontjában foglalt indok alapján egyaránt alaptalannak tartotta, és a támadott határozatok hatályában fenntartását indítványozta.

Utalt rá: a felülvizsgálati eljárásban a jogerős ítéletben megállapított tényállás az irányadó. Így azon részeiben, melyekben az indítvány a tényállás megalapozatlanságát sérelmezi, a felülvizsgálati indítvány törvényben kizárt.

Az ügyészi álláspont szerint az eljáró bíróságok a vádelv sérelme nélkül állapították meg a II. rendű terhelt bűnösségét. A vádirat pontosan és személyre szabottan tartalmazza a II. rendű terhelt tettesi alapcselekményét; eszerint a II. és a IV. rendű terhelt együtt közelítették meg a sértettek házát, és mindketten jelen voltak, amikor egyikük kibiztosította, és a bezárt ablakon keresztül a házba dobta a kézigránátot. Amikor a jogerős ítéletet hozó bíróság a tényállás-megállapítási kötelezettségét teljesítve a II. rendű terhelt önálló tettesi magatartását állapította meg, e tények keretein belül maradt.

A Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint az eljáró bíróságok teljes körűen és magas színvonalon teljesítették indokolási kötelezettségüket is.

Ugyancsak törvényes a Legfőbb Ügyészség átirata szerint a II. rendű terhelt terhére rótt cselekmény minősítése is. A terheltek - ezen

belül a II. rendű terhelt - nem csupán az elkövetés tényét határozták el, hanem beszerezték az arra alkalmas eszközt, használatának módját pedig részletesen kidolgozták, összehangolták. Azt pedig látnia is kellett az adott látási viszonyok mellett a II. rendű terheltnek, hogy a szobában hányan tartózkodnak, és hogy a kézigránát felrobbanása esetén a gyermekek is életüket veszítik.

Végül a Legfőbb Ügyészség utalt rá: a téves jogi minősítés csak akkor szolgálhat felülvizsgálat alapjául, ha az törvénysértő büntetéssel is párosul. Az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabható a kétséget kizáróan megállapítható minősítő körülmény - a több emberen elkövetés - következtében is, így a kiszabott büntetés az indítványban célzott minősítés mellett sem lenne törvénysértőnek tekinthető; ekként az felülvizsgálat alapjául nem szolgálhat.

A Legfőbb Ügyészség átiratára a védő írásbeli észrevételt tett.

Ebben az indítványában foglaltakat mindenben fenntartotta. Részletesen kitért arra, hogy az eljáró bíróságok semmilyen formában nem vizsgálták a II. rendű terhelt rossz egészségi állapotát, annak a gépjármű-vezetési képességre gyakorolt hatását. Rendőri jelentés rögzíti, hogy a tényállásban foglalt II. rendű terhelti cselekvőség során megtett út az ott írt idő alatt gépkocsival általában megtehető, azonban szakértő nem vizsgálta, hogy ez - és az ölési cselekmény végrehajtása - a II. rendű terhelt retinasérülése mellett kivitelezhető volt-e. Ez pedig a ténybeli következtetés olyan hibáját eredményezi, ami - a védői álláspont szerint - a felülvizsgálatra okot ad.

Kiemelte a védő azt is: indítványa - részben - a tényállás kialakításához vezető bizonyítási eljárás hibáit támadja. Ezzel szemben az ügyészi átirat ellentétes a jogerős ítéletben foglaltakkal, mert a IV. rendű terhelt közreműködését is rögzíti. A védői észrevétel szerint e tényállás alapján a II. rendű terhelt tettesi felelőssége nem állapítható meg.

A Kúria a felülvizsgálati indítványt a Be. 424. § (1) bekezdésének I. fordulata alapján tanácsulésen bírálta el.

A felülvizsgálati indítvány nem alapos.

A Be. 416. § (1) bekezdés a) pontjának harmadik fordulata alapján felülvizsgálatnak van helye, ha a terhelt büntetőjogi felelősségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt került sor.

Ugyanakkor a Be. 423. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati eljárásban a jogerős ítéletben megállapított tényállás az irányadó,

ami a felülvizsgálati eljárásban nem támadható.

Ez azt jelenti, hogy felülvizsgálati eljárásban a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mérlegelése sem külön-külön, sem pedig egymás viszonyában nem vizsgálható. Nincs lehetőség a bíróság bizonyítékokat értékelő tevékenységének, s ezen keresztül a bűnösség kérdésének vitatására sem. Így a jogkövetkeztetések - s ezen belül, egyebek mellett a bűnösség megállapítása - törvényességének felülvizsgálata is csupán az irányadó tényállás alapul vételével történhet.

Ezért a felülvizsgálati indítvány azon érvei, melyek az irányadó tényállás, illetve a bíróság mérlegelésének helyességét támadták, a bizonyítékok mikénti értékelését vitatták és azok átértékelését célozták - ezen keresztül kifogásolva a bűnösség megállapítását -, a felülvizsgálati eljárásban nem voltak figyelembe vehetők. Nem felülvizsgálati ok a panaszolt felderítetlenség, azaz az sem, hogy a K.-A.-P. útvonal gépjárművel való megtétele időigényességének felmérésére csak általánosságban, nem pedig a II. rendű terhelt személyére és aktuális egészségi állapotára vonatkoztatva került sor.

Az indítvány azon része tehát, mely a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt felülvizsgálati ok indokaként - a védő saját megfogalmazása szerint - a tényállás megállapításához vezető bizonyítási eljárás hibáit támadja, éppen ebből következően: törvényben kizárt.

A Be. 416. § (1) bekezdés b) pontjának I. fordulata alapján szintén felülvizsgálatnak van helye, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése folytán a bíróság törvénysértő büntetést szabott ki.

A Kúria azonban előre bocsátja: a korábban kifejtett, feltétlen tényálláshoz kötöttség a felülvizsgálati eljárás egészére - annak okától függetlenül - irányadó. Így a minősítés törvényessége is csupán a jogerős ítéletben foglalt tényállás alapján vizsgálható és ítéelhető meg.

Ennélfogva - az indítványban állítottakkal szemben - a Kúriának e körben is azt kellett alapul vennie, hogy a II. rendű terheltet az I. rendű terhelt bírta rá az ölési cselekmény elkövetésére.

A másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet 11. oldalának hatodik (a másodfokú ítéletben írtak szerint: utolsó előtti) bekezdésében írtakat a II. rendű terhelt tekintetében érintetlenül hagyta, csupán a IV. rendű terheltre vonatkozó adatok feltüntetését mellőzte onnan. Ezért a felülvizsgálati eljárásban ugyancsak irányadónak kellett tekinteni azt is, hogy a cselekmény előtt a II. rendű terhelt látta, miszerint a P. házaspár és három kiskorú gyermeke közös hálósobát használ.

Ehhez képest az eljáró bíróságok nem tévedtek, amikor a II. rendű terhelt terhére az emberölés büntettségének több emberen való elkövetésén túl megállapították az előre kitervelten és a 14. életévét be nem töltött személy sérelmére való elkövetését is [korábbi Btk. 166. § (2) bekezdés a) és i) pont].

A több emberen elkövetett emberölés [korábbi Btk. 166. § (1) bekezdés és (2) bekezdés f) pont] ún. összefoglalt bűncselekmény, melynek befejezett megvalósításához legalább két ember halálának bekövetkezése szükséges. Befejezett ez a bűncselekmény akkor is, ha az annak révén bekövetkezett két halálos eredményt meghaladóan további sértett vagy sértettek (passzív alanyok) tekintetében a cselekmény kísérleti stádiumban marad. Ehhez képest az ún. „összefoglalt bűncselekmény” bármelyik (akár csak egyetlen) rész-cselekményéhez társuló minősítő körülmény, az összefoglalt bűncselekményt súlyosabban minősíti. Így van ez akkor is, ha a befejezett összefoglalt bűncselekmény egyik kísérleti szakban rekedt rész-bűncselekményéhez társul a minősítő körülmény.

Jelen esetben is helyes tehát a jogerős ítéleti minősítés, ha legalább egy sértett tekintetében az ölés előre kiterveltsége, és – ugyanazon vagy másik – legalább egy, öléssel célzott sértett 14. életévét be nem töltött volta, és a terhelt erre vonatkozó tudata megállapítható.

A korábbi Btk. 13. §-a értelmében szándékosan követi el a bűncselekményt, aki magatartásának következményeit kívánja (esetőlegesen szándék), vagy e következményekbe belenyugszik (egyesen szándék). A védő indítványában helyesen hivatkozott arra, miszerint az emberölés előre kiterveltként történő elkövetése csak abban az esetben állapítható meg, ha a rendelkezésre álló adatok egyértelműen arra a következtetésre nyújtanak alapot, hogy a sértett életének a kioltására az elkövető egyenes szándéka irányult (BH 2001.308.; BH 1997.426.).

Téves azonban az indítvány azon álláspontja, miszerint jelen esetben – indíték hiányában – az egyenes szándék egyetlen sértett tekintetében sem állapítható meg. Az indíték léte ugyanis nem feltétele a szándékosság megállapításának, és nem is az határolja el egymástól a szándékosság két formáját; csupán egyetlen körülmény azon alanyi és tárgyi tényező közül, melyek egybevetése után és összehatásuk alapján a szándék irányára és formájára következtetni lehet.

A 3/2013. BJE azt rögzíti, miszerint egyenes szándékkal elkövetett ölési cselekmények esetében csaknem kizárt, hogy az elkövetőt valamilyen külső vagy belső – rendszerint felismerhető – tényező ne motiválta volna. E megfogalmazásból azonban kitűnik: kivételes esetben nem zárja ki az egyenes szándék megállapíthatóságát az

indítóok hiánya, vagy utólag, kívülről nem felismerhető volta sem.

Mindazonáltal jelen esetben az irányadó tényállásból egyértelműen kitűnik a II. rendű terhelt indítéka P. Z. és P. M. tekintetében: ez az I. rendű terhelt felbujtói magatartása, ami pedig az említett sértettekkel szembeni engesztelhetetlen gyűlöletéből fakadt.

Ezen indíték, összevetve az elkövetés módjával, azaz a közismerten pusztító hatású kézigránátnak a zárt térbe, közvetlenül az alvó sértettek testközelébe dobásával, kétséget kizáró következtetési alapot nyújt arra, hogy a II. rendű terhelt P. Z. és P. M. halálát kifejezetten kívánta, az ölési cselekményt tehát sérelmükre egyenes szándékkal követte el.

A gyermekkorú sértettek tekintetében személyre szóló indítóok az ölési cselekmény elkövetésre valóban nem állapítható meg a II. rendű terhelt tekintetében; ez azonban - ahogy arra a Kúria már utalt - nem feltétele a szándékoság megállapításának. Inkább a II. rendű terheltnek a felnőttkorú sértettek megölésére irányuló egyenes szándékának eltökéltségét jellemzi, hogy ezen céljának megvalósítása érdekében belenyugodott abba is, miszerint cselekménye következtében - az adott végrehajtási mód mellett - a szobában tartózkodó gyermekek is meghalhatnak.

Ez pedig nem más, mint maga az eshetőleges szándék a gyermekkorú sértettek megölése tekintetében.

Így tehát - ahogy azt a másodfokon eljáró ítélőtábla is helyesen rögzítette ítélete 26. oldalának utolsó és 27. oldalának első bekezdésében - a II. rendű terheltet P. Z. és P. M. megölése tekintetében egyenes szándék, míg a szobában tartózkodó három kiskorú gyermek vonatkozásában eshetőleges szándék vezette.

Az irányadó tényállás pedig részletesen tartalmazta azon mozzanatokat, amelyekkel az elkövetők - köztük a II. rendű terhelt - a cselekmény elkövetését elhatározták, az ahhoz szükséges eszközt beszerezték, végrehajtót kerestek és kidolgozták az elkövetés részleteit is. Az ilyen előzményeket követően, az elhatározottaknak megfelelően, két sértett sérelmére egyenes szándékkal végrehajtott emberölést a jogerős ítélet helyesen minősítette előre kiterveltnek; e minősítés pedig - a korábban írtak szerint - a törvényi egységet alkotó cselekmény egészére kiterjed.

Az, hogy a II. rendű terhelt ölésre irányuló cselekvőségének hatóterében - azaz abban a szobában, ahová a kézigránátot bedobta - három 14. életévét be nem töltött személy is volt, objektív tény. Így az ehhez kapcsolódó minősítő körülmény csak akkor nem lenne a II. rendű terhelt terhére megállapítható, ha e személyek gyermekkorú voltáról és/vagy a szobában létükről a terheltnek a

kézigránát eldobásakor nem lett volna tudomása.

A Be. 423. § (1) bekezdése szerint irányadó tényállás azonban megállapított tényként rögzíti ennek ellenkezőjét; az elsőfokú bíróság azon ténymegállapítását, miszerint a II. rendű terhelt a kézigránát eldobása előtt látta, hogy a gyermekek is a szobában tartózkodnak (elsőfokú ítélet 11. oldal hatodik bekezdés), a másodfokú bíróság nem mellőzte vagy módosította, sőt ítélete 19. oldalának első bekezdésében e ténymegállapítás megalapozott voltát külön is indokolta.

Ez tehát a felülvizsgálati eljárásban nem tehető kérdésessé.

A II. rendű terhelt így tisztában volt azzal, hogy a lakás hálószojájában kiskorúak is tartózkodnak, ezért cselekménye három 14. életévét be nem töltött személy ellen is irányult. Az összefoglalt bűncselekménynek az ő sérelmükre elkövetett emberölések kísérletei is a részeit alkotják. A törvényi egységet alkotó bűncselekmény minősítése pedig mind az egyes minősítő körülményeket, mind az elkövetés stádiumát illetően csak egységes lehet. Így az egyes részbűncselekményekre vonatkozó minősítő körülmény - jelen esetben a tizennegyedik életévét be nem töltött személy(ek) sérelmére történt elkövetés - megállapítása sem mellőzhető, ez a minősítő körülmény a törvényi egységként megvalósult befejezett, több emberen elkövetett emberölés büntettét is minősíti.

A jogerős ítéletben tehát a II. rendű terhelt terhére rótt cselekmény minősítése mindenben törvényes.

Ugyanakkor utal a Kúria arra is, hogy a Be. 416. § (1) bekezdés b) pontja értelmében a bűncselekmény törvénysértő minősítése csak akkor alapozhat meg felülvizsgálatot, ha annak következtében a kiszabott büntetés vagy az alkalmazott intézkedés is törvénysértő. A vitatott minősítő körülmények hiányában is súlyosabban minősülő, a fennmaradó minősítő körülményhez szükséges két ember halálának okozásán túl további három ember megölését is célzó cselekmény elkövetőjével szemben életfogytig tartó szabadságvesztés - a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjaként legalább 30 év letöltését előírva - ugyancsak kiszabható. Így a jogerős ítéletben kiszabott büntetés a vitatott minősítő körülmények hiányában sem lenne törvénysértő.

Ezért a Be. 416. § (1) bekezdés b) pontjára való hivatkozás ugyancsak nem alapos.

A védő indítványában a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontjára is hivatkozott. E törvényi rendelkezés a Be. 373. § (1) bekezdés I. pont b) vagy c) alpontjában, illetve II.-IV. pontjában írt eljárási

szabálysértéssel meghozott ítélet felülvizsgálatát teszi lehetővé.

Ezek közül a védő a hivatkozott törvényhely III. pont a) alpontjában foglalt indokolási kötelezettség megsértésére eredeti indítványában egyes bizonyítékok elvetése, míg írásbeli észrevételében már annak kapcsán hivatkozott, hogy az indokolás arra nem terjed ki: a II. rendű terhelt a szemsérülése mellett hogyan tudta éjszaka, alig több mint 2 óra alatt levezetni a tényállásban rögzítettek szerint megtett utat, és a cselekményt is a sötétben végrehajtani.

Ezzel szemben a Kúria arra utal, hogy a hivatkozott feltétlen eljárási szabálysértést csak az indokolási kötelezettség teljes - azaz az ítélet érdemi felülbírálatát ellehetetlenítő - megszegése meríti ki. A felülvizsgálati eljárásban pedig - jogerős ítélettel szemben - még szűkebb az értelmezési köre: az indokolási kötelesség felülvizsgálati eljárásra okot adó megsértése nem állapítható meg, ha az ügydöntő határozatból kitűnik az eljáró bíróságnak a tényállás megállapításával összefüggő tényfeltáró és értékelő tevékenysége, továbbá az, hogy az érdemi döntésben kifejeződő jogi álláspontját - a bűnösséggel, a minősítéssel, a büntetéssel és/vagy intézkedéssel kapcsolatban - mire alapozta (BH 2013.10.).

A jelen ügyben hozott első- és másodfokú ítélet indokolása e követelményeknek aligha vitathatóan eleget tesz. Egy bizonyíték elvetésének külön indokolás nélkül hagyása, illetve egy - az alapeljárásban fel sem merült - körülmény tisztázatlansága az indokolási kötelezettségnek a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésre okot adó megszegését nem alapozza meg.

Ugyanakkor - a teljesség érdekében - utal arra a Kúria, hogy K. M. szakvéleményeit és a tárgyalási meghallgatásán előadottakat több helyütt, visszatérően - a II. rendű terhelt tekintetében ítélete 19. oldalának negyedik bekezdésében - értékelte az elsőfokú bíróság, és azt elfogadta. Az alapeljárásban fel sem merült tényre - a II. rendű terhelt egészségi állapotának a vezetési képességére való kihatására - vonatkozó indokolás hiánya pedig ugyancsak nem róható fel eljárási szabálysértésként; amennyiben arra vonatkozóan bizonyíték merül fel, az egyéb törvényi feltételek megléte esetén, az ítélet ténybeli korrekciójára vonatkozó igény Be. XVII. Fejezete szerinti perújítási eljárásban érvényesíthető.

Érdemben vizsgálta a Kúria az indítványnak a törvényes vád hiányára vonatkozó előadását is, ami - a Be. 373. § (1) bekezdés c) pontján keresztül - ugyancsak a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontja szerinti felülvizsgálati ok.

Ugyanakkor az arra történő hivatkozás jelen ügyben nem alapos.

A Kúria megállapította, hogy az eljárás alapját képező vád kellő részletességgel és pontossággal, személyre szabottan és pontosan körülírva tartalmazza az I. rendű terhelt felbujtói magatartását, valamint a II. rendű terhelt annak hatására végrehajtott tettesi alapcselekményét is.

A vádirati tényállás ugyanis a II. és IV. rendű terheltek cselekvőségét, ideértve az azzal okozott eredményt, tartalmazza. A vád csupán azt nem tüntette fel - minthogy erre vonatkozóan a nyomozás eredményeként egyértelmű ténymegállapítás nem volt lehetséges -, hogy a megvádolt, együttesen jelenlevő két terhelt közül melyik terhelt dobta el a kézigránátot, tehát melyik követte el a cselekményt tettesként, és melyik bűnsegédként.

Ez azonban nem jelenti azt, hogy a jogerős ítéletben kizárólagos tettesként bűnösnek kimondott II. rendű terhelt tekintetében nem törvényes a vád. Az semmilyen formában nem érinti a vád törvényességét, hogy az ügyészség - az idézett tényállás mellett - a II. rendű terhelt magatartásának társtettesként való minősítésére tett indítványt; e vonatkozásban ugyanis a Be. 2. § (4) bekezdése értelmében az ügyészi indítvány sem köti.

Ugyanakkor a vádirat releváns, leíró része azt tartalmazza, hogy a sértett házáat a II. és IV. rendű terhelt együtt közelítette meg, és mindketten ott voltak, amikor egyikük a gránátot kibiztosította és azt az ablakon keresztül a szobába bedobta. A bíróság pedig a tényállás megállapítási kötelezettségét teljesítve, ezen vádbeli tények keretei között állapította meg, hogy a II. rendű terhelt egyedül volt a helyszínen, s dobta be a kézigránátot - ekként szükségképpen egyedül - a lakásba, a terhére rótt bűncselekményt is egyedüli, önálló tettesként követte el.

Ezzel a jogerős ítéletet hozó bíróság a tett-azonosság keretein belül maradt. Nem jelenti ugyanis a vádelv sérelmét, ha a bíróság ügydöntő határozatában megállapított tényállás nem fedi teljesen a vádiratban leírt tényeket, de a bűncselekmény törvényi tényállásának lényeges elemeit alkotó tények tekintetében annak megfelel (BH 2011.245.). A vádelv a vád és az ítélet tényállása közötti teljes történeti azonosságot nem követeli meg. A bíróságnak a bizonyítás során a tényállás hiánytalan, valóságnak megfelelő tisztázására kell törekednie; a bizonyítás eredményéhez képest az ítéleti tényállás több vonatkozásában (így az elkövetés helye, ideje, módja, eszköze, motívuma, eredménye stb. tekintetében) eltérhet a vádirati tényállástól anélkül, hogy az a vádelvet sértené. Ezért a vád keretein belül a tényállásnak az elkövetés módja tekintetében történő pontosítása nem sérti a vádhoz kötöttséget (BH 2005.242.).

Minden alapot nélkülöz tehát a felülvizsgálati indítványban foglalt

azon álláspont, miszerint azzal, hogy a jogerős ítélet tényként - az idézett vádirati tényállás mellett - a kézigránátnak a II. rendű terhelti bedobását, ennek jogi következményeként pedig társtettesi elkövetés helyett ugyanazon cselekmény önálló tettesi elkövetését rótt a II. rendű terhelt terhére, a törvényes vád kereteit túllépte volna, és annak hiányában járt volna el.

A Be. 373. § (1) bekezdés I. pont c) alpontjában foglalt eljárási szabálysértés tehát nem valósult meg, az eljárás bíróságok a II. rendű terhelt bűnösségét törvényes vád alapján eljárva állapították meg.

Végezetül arra utal a Kúria, hogy a II. rendű terhelt egészségi állapota a büntetés mértéke kapcsán sem vizsgálható, minthogy a büntetés kiszabása, valamint az egyes enyhítő és súlyosító körülmények értékelése ugyancsak nem képezheti felülvizsgálat tárgyát (BH 2005.337.).

Mindezekre figyelemmel - s miután nem észlelt olyan egyéb eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 423. §-ának (5) bekezdése alapján hivatalból köteles - a Kúria a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, s a megtámadott határozatokat a Be. 426. §-a alapján, a II. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartotta.

A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a 416. § (4) bekezdésének b) pontja zárja ki.

A Be. 418. §-ának (3) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a 416. § (1) bekezdésének e) vagy g) pontján alapul. A Be. 421. §-ának (3) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy az ugyanazon jogosult által, illetőleg a korábbival azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát a Kúria mellőzheti.

Budapest, 2016. január 13.

Dr. Márki Zoltán s.k. a tanács elnöke, Dr. Somogyi Gábor s.k. előadó bíró,
Dr. Székely Ákos s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő
MV